

Praca za granicą

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Według ostatnich danych GUS, w 2014 roku ponownie – po znaczącym spadku w latach 2008–2010 – zwiększyła się liczba Polaków przebywających za granicą¹. Emigracja pozostaje zjawiskiem bardzo silnie oddziaływującym na społeczeństwo. W październiku² po raz kolejny badaliśmy doświadczenia migracyjne Polaków oraz ich zainteresowanie pracą za granicą.

DOŚWIADCZENIA OSOBISTE

Co szósty badany (16%) deklaruje, że w ostatnim dziesięcioleciu pracował za granicą. Jeden na stu (1%) nadal tam pracuje, ale w trakcie badania przebywał w swoim rodzinnym domu. Osobiste doświadczenia migracyjne częściej mają mężczyźni niż kobiety (20% wobec 13%). W okresie ostatnich dziesięciu lat za granicą pracowali najczęściej badani w wieku 25–34 lata (30%) oraz 35–44 lata (21%), czyli osoby młode i mobilne, które najczęściej korzystają ze swobody poruszania się w ramach Unii Europejskiej. Za granicą pracowały bądź pracują częściej niż przeciętnie osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (20%), a w szczególności robotnicy wykwalifikowani (30%) i niewykwalifikowani (32%). Również niemal co trzecia osoba bezrobotna (30%) deklaruje, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat pracowała / pracuje za granicą (zob. tabele aneksowe). Należy jednak zaznaczyć, że badanie jest reprezentatywne dla osób *de facto* mieszkających w Polsce. O swoich doświadczeniach migracyjnych mówiły zatem przede wszystkim osoby, które już z emigracji powróciły lub podejmują pracę za granicą jedynie sezonowo.

¹ GUS (2015), Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2004–2014.

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (305) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 15–21 października 2015 roku na liczącej 1114 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Praca za granicą w ostatnim dziesięcioleciu	Wskazania respondentów według terminów badań									
	I 2007	IX–XI 2007	X 2008	X 2009	X 2010	X 2011	X 2012	XI 2013	XI 2014	X 2015
	w procentach									
Obecnie pracuję za granicą	10	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pracowałem(a)m za granicą w przeszłości		9	9	11	10	11	10	13	11	16
Nie pracowałem(a)m za granicą w ostatnim dziesięcioleciu	90	90	90	88	89	88	89	86	88	83

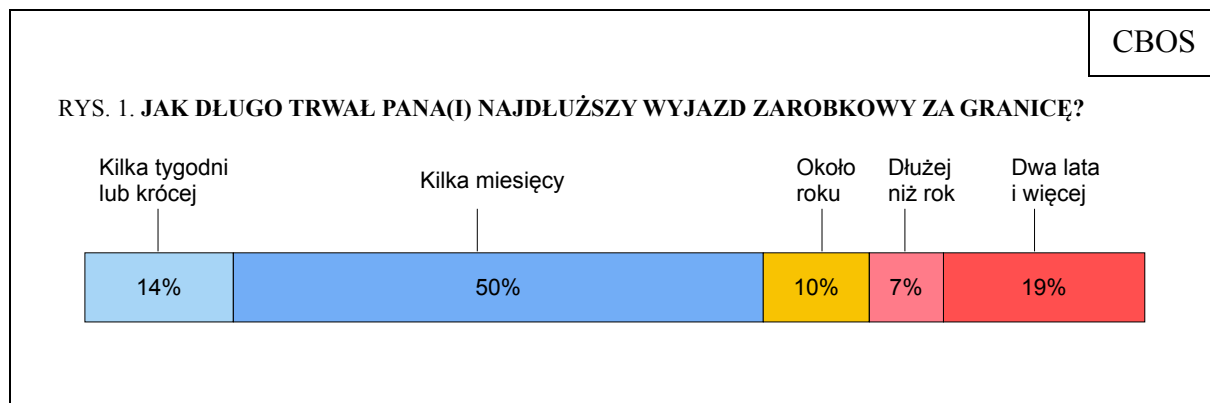
Najbardziej popularnymi kierunkami wyjazdów zarobkowych pozostają Niemcy (40% deklarujących pracę za granicą), Wielka Brytania (25%) oraz Holandia (13%). Część badanych pracowała w przeszłości lub nadal pracuje we Włoszech (6%), Norwegii, Hiszpanii, Stanach Zjednoczonych (po 4%), Francji, Irlandii (po 3%), Belgii, Danii (po 2%), Szwajcarii oraz Austrii (po 1%).

Tabela 2

W którym kraju lub w których krajach Pan(i) pracował(a) lub pracuje?	Odpowiedzi osób, które pracują lub w ostatnich 10 latach pracowały za granicą (według terminów badań)									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	w procentach									
Niemcy	46	48	44	39	43	36	36	45	40	
Wielka Brytania	15	18	16	22	25	21	21	26	25	
Holandia	8	7	8	9	13	12	9	10	13	
Włochy	8	10	8	11	8	7	6	4	6	
Norwegia	3	7	3	1	4	8	3	3	4	
Hiszpania	3	1	6	7	2	3	3	2	4	
Stany Zjednoczone	6	6	6	4	5	8	5	1	4	
Francja	5	0	8	3	5	6	6	7	3	
Irlandia	5	3	5	3	4	3	2	5	3	
Belgia	4	2	2	3	2	2	9	9	2	
Dania	2	1	2	1	1	2	2	3	2	
Szwajcaria	1	2	2	0	1	2	1	0	1	
Austria	4	3	5	2	1	2	4	3	1	
Inne państwo	15	15	13	19	10	18	9	12	10	

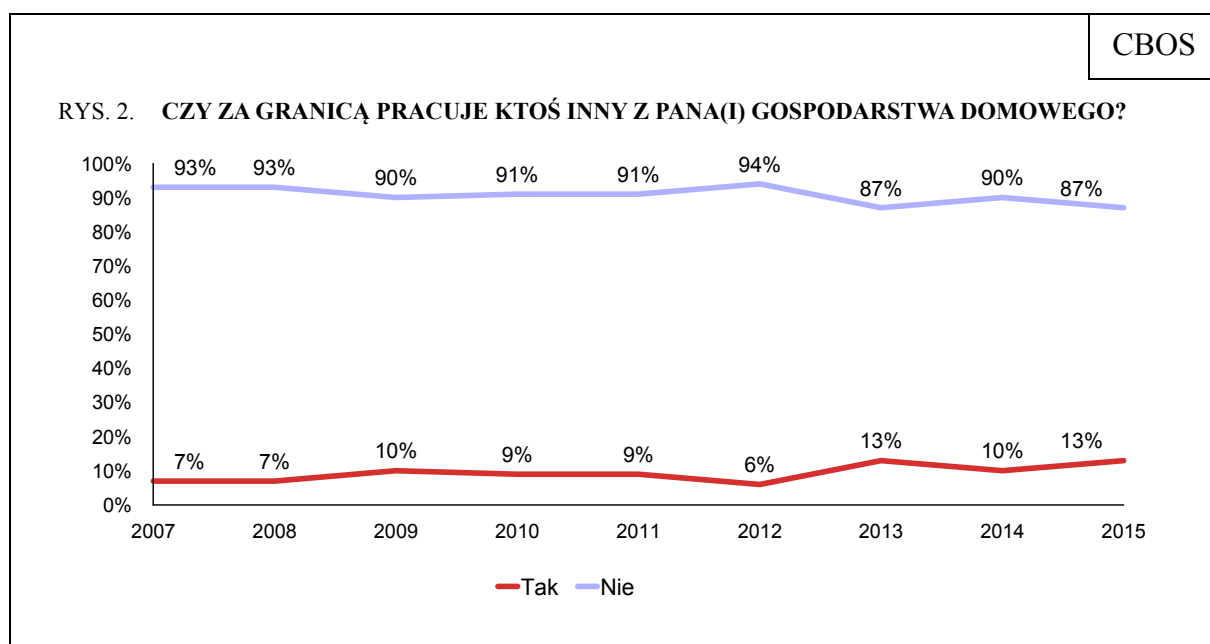
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić więcej niż jeden kraj, w którym pracowali

Wśród badanych pracujących za granicą największa grupa (50%) przebywała tam kilka miesięcy, jednak więcej niż co trzeci (36%) – jeszcze dłużej. Co siódmy ankietowany (14%) pracował za granicą najwyżej kilka tygodni.

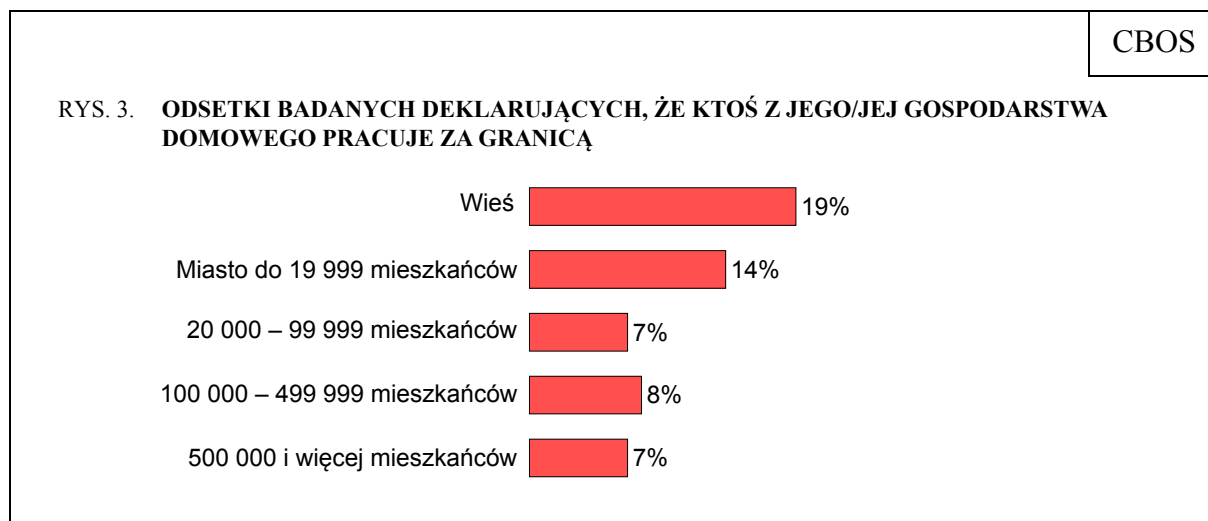

DOŚWIADCZENIA CZŁONKÓW GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Mniej więcej co ósmy badany (13%) przyznał, że za granicą pracuje ktoś z jego gospodarstwa domowego. Od roku 2013 nieco częściej notujemy takie deklaracje, sugerujące ponowny wzrost liczby wyjeżdżających za pracę. Gospodarstwa domowe, w których przynajmniej jedna osoba pracuje za granicą, będą określane mianem migracyjnych gospodarstw domowych.

Pracujący za granicą członkowie gospodarstwa domowego zapewne w jakimś stopniu uczestniczą w zaspakajaniu jego potrzeb. Decyzja o emigracji często nie jest decyzją jednostki, ale wynikiem uzgodnień wszystkich członków gospodarstwa domowego. W Polsce, po jej przystąpieniu do Unii Europejskiej, emigracja stała się dla młodych ludzi popularnym sposobem na usamodzielnienie się. Różnice pod względem częstości występowania migracyjnych gospodarstw domowych pomiędzy mniejszymi i większymi miejscowościami pokazują, że tam, gdzie trudniej znaleźć pracę, tego typu strategia jest dość częsta. W rejonach wiejskich co piąty respondent (19%) deklaruje, że ktoś z jego gospodarstwa domowego pracuje za granicą, w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców) co siódmy (14%), natomiast w większych – o połowę mniej (7% – 8%).

Wpływ migracji na pozostałych członków gospodarstwa domowego zależy od roli migranta w rodzinie. Wyjazdy dzieci bądź rodzeństwa zapewne częściej wynikają z potrzeb osoby emigrującej, natomiast wyjazdy współmałżonka bądź rodziców – z potrzeb gospodarstwa domowego. Z deklaracji badanych wynika, że w co trzecim migracyjnym gospodarstwie domowym osobą, która pracuje za granicą, jest jedno z dzieci (34%). Niemal równie często jest to któreś z rodzeństwa respondenta (31%) lub ktoś z dalszej rodziny (30%). W co piątym gospodarstwie migracyjnym osobą pracującą za granicą jest współmałżonek (20%), a w co dziewiątym rodzice respondenta (11%). Rzadko padały deklaracje, że pracującymi za granicą członkami gospodarstwa domowego są wnuczkowie (4%) bądź dziadkowie (1%).

Tabela 3

Odsetki badanych deklarujących, że za granicą pracuje ich:	N=144
– córka, syn	34
– brat, siostra	31
– ktoś z dalszej rodziny, bliskich	30
– mąż, żona	20
– matka, ojciec	11
– wnuczek, wnuczka	4
– babcia, dziadek	1

KAPITAŁ MIGRACYJNY

W naszym badaniu co czwarty badany (25%) deklaruje, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat pracował za granicą bądź że ktoś z jego gospodarstwa domowego obecnie pracuje poza krajem.

Osobiste doświadczenia z pracy za granicą lub informacje czerpane od członków gospodarstwa domowego pracujących poza krajem dostarczają wiedzy na temat warunków pracy na zachodnich rynkach pracy, a także kwestii socjalnych (dotyczących sytuacji mieszkaniowej i kosztów życia) oraz dostępnych sieci wsparcia, co pozwala zoptymalizować rachunek korzyści i strat w sytuacji ewentualnej emigracji. Może to stanowić także punkt odniesienia do porównań warunków życia w Polsce i za granicą.

Tabela 4

Deklaracje dotyczące doświadczeń pracy za granicą oraz pracy innych członków gospodarstwa domowego poza krajem	Odsetek badanych
Badani, którzy pracowali za granicą w ostatnich 10 latach i deklarujący, że ktoś z ich gospodarstwa domowego obecnie tam pracuje	4
Badani, którzy pracowali za granicą w ostatnich 10 latach, ale obecnie nikt z ich gospodarstwa domowego tam nie pracuje	12
Badani, którzy nie pracowali za granicą w ostatnich 10 latach, ale deklarujący, że ktoś z ich gospodarstwa domowego obecnie tam pracuje	9
Badani, którzy nie pracowali za granicą w ostatnich 10 latach i deklarujący, że nikt z ich gospodarstwa domowego obecnie tam nie pracuje	75

Osoby posiadające osobiste doświadczenia emigracyjne lub należące do gospodarstwa migracyjnego częściej niż pozostali badani wypowiadają się negatywnie o sytuacji gospodarczej w Polsce (34% wobec 26%), natomiast rzadziej oceniają ją pozytywnie (20% wobec 27%), mimo iż nie ma wyraźnego związku pomiędzy tego typu doświadczeniami

a oceną własnej sytuacji materialnej (zob. tabele aneksowe). Bardziej krytyczny obraz polskiej gospodarki w tej grupie badanych może wynikać z porównywania sytuacji ekonomicznej w kraju do sytuacji w państwach, w których pracowali oni sami bądź ich bliscy.

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce. Czy jest ona:	Deklaracje badanych:	
	posiadających doświadczenia migracyjne lub należących do migracyjnego gospodarstwa domowego	którzy nie pracowali za granicą i nikt z ich gospodarstwa domowego obecnie tam nie pracuje
	w procentach	
– dobra	20	27
– ani dobra, ani zła	46	47
– zła	34	26

GOTOWOŚĆ DO EMIGRACJI

Gotowość do emigracji badamy od 2007 roku. Od tego czasu notujemy raczej niewielkie różnice w odsetkach badanych zainteresowanych pracą za granicą i gotowych podjąć kroki w celu jej zdobycia. Obecnie jeden na dziesięciu badanych (10%) składa takie deklaracje (3% twierdzi, że już stara się o pracę za granicą, a 7% zamierza szukać jej w przyszłości). Co jedenasty badany (9%) skłonny jest przyjąć ofertę pracy za granicą, gdyby się pojawiła, ale nie zamierza się o nią starać. Cztery piąte ankietowanych (80%) całkowicie odrzuca taką możliwość.

Tabela 6

Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
	w procentach									
Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą	2	2	2	2	2	3	4	4	3	
Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą	8	5	5	6	7	8	10	7	7	
Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	8	6	11	8	8	9	10	7	9	
Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	76	85	81	82	82	77	74	79	80	
Obecnie pracuję za granicą	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Trudno powiedzieć	5	1	1	1	0	1	1	2	1	

Potraktowanie gotowości do poszukiwania pracy za granicą jako zmiennej dychotomicznej³ – badany jest zainteresowany pracą za granicą i zamierza jej szukać versus nie zamierza szukać zatrudnienia poza granicami kraju, nawet jeśli deklaruje, że przyjąłby ofertę takiej pracy, gdyby została mu ona przedstawiona – pozwala, przy zastosowaniu regresji logistycznej, zbadać, od czego zależy taka gotowość. Do modelu regresji logistycznej wprowadzono zmienne demograficzne (wiek i płeć) oraz tożsamość terytorialną – rozumianą jako identyfikowanie się z pewnym obszarem, a także wcześniejsze doświadczenia z pracy za granicą i doświadczenia z pracy za granicą innych członków gospodarstwa domowego.

Postawy w tym zakresie najsilniej różnicuje wiek. W porównaniu z najstarszymi badanymi najmłodszy niemal 34 razy częściej deklaruje gotowość do poszukiwania pracy za granicą, natomiast ankietowani w wieku 25–54 lata około 7–8 razy częściej niż najstarsi badani. Jedynie różnice między badanymi w wieku 55–64 lata a najstarszymi respondentami nie są statystycznie istotne.

Gotowość do poszukiwania pracy za granicą różnicuje również płeć. Mężczyźni około półtora raza częściej deklaruje zainteresowanie tego typu zatrudnieniem niż kobiety.

Do regresji wprowadzono także zmienną określającą tożsamość terytorialną. Kategorią referencyjną było identyfikowanie się w pierwszej kolejności z krajem, Polską. Badani deklaruje przywiązanie przede wszystkim do zamieszkiwanej miejscowości lub regionu nieco częściej niż osoby deklaruje tożsamość narodową jako dominującą wyrażając gotowość do poszukiwania pracy za granicą, jednak różnice te nie są statystycznie istotne. Natomiast respondenci uznający się przede wszystkim za Europejczyków są niemal czterokrotnie częściej zainteresowani pracą za granicą, a badani deklaruje inne tożsamości lub niepotrafiący ich określić – pięciokrotnie częściej niż badani określający się przede wszystkim jako Polacy.

Istotne jest również wcześniejsze doświadczenie pracy za granicą – respondenci, którzy w ciągu ostatnich 10 lat pracowali za granicą, są ponad czterokrotnie częściej zmotywowani do ponownego poszukiwania zatrudnienia poza granicami Polski. Także w tym zakresie znaczące są doświadczenia innych członków gospodarstwa domowego – ankietowani

³ Odpowiedzi „Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą”, „Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą” oraz „Obecnie pracuję za granicą” połączono w kategorię „Gotowość do poszukiwania pracy za granicą”. Natomiast odpowiedzi „Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać” oraz „Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą” utworzyły kategorię „Brak gotowości do poszukiwania pracy za granicą”.

z migracyjnych gospodarstw domowych zamiar poszukiwania pracy poza krajem wyrażają niemal trzykrotnie częściej niż badani z gospodarstw, w których nikt nie pracuje za granicą.

Należy jednak zaznaczyć, że ten model ma jedynie umiarkowaną moc wyjaśnienia postawy gotowości do poszukiwania pracy za granicą (R^2 Coxa i Snella = 0,15; R^2 Negelkerkego = 0,31).

Tabela 7

Czynniki wpływające na gotowość do poszukiwania pracy za granicą	Istotność współ. Walda	Iloraz szans*
Wiek (kategoria referencyjna: 65 lat i więcej)**		
18–24	0,00	33,97
25–34	0,00	8,74
35–44	0,00	7,71
45–54	0,01	7,16
55–64	0,15	3,03***
Płeć (kategoria referencyjna: kobiety)		
Mężczyźni	0,03	1,64
Samoidentyfikacja: poczucie związku z (kategoria referencyjna: Polska, kraj)		
Spółeczność lokalna, zamieszkiwana miejscowość	0,15	1,58***
Region, kraina	0,42	1,38***
Europa	0,00	4,03
Inne/ Trudno powiedzieć	0,00	5,01
Wcześniejsze doświadczenia z pracy za granicą (kategoria referencyjna: brak doświadczenia pracy za granicą)		
Pracował(a) za granicą z ciągu ostatnich 10 lat	0,00	4,55
Gospodarstwo migracyjne (kategoria referencyjna: żaden z członków gospodarstwa domowego nie pracuje obecnie za granicą)		
Gospodarstwo domowe, z którego przynajmniej jeden jego członek pracuje za granicą	0,00	2,90

Regresja logistyczna, zmienna zależna: gotowość do podjęcia pracy za granicą

Wielkość wariacji wyjaśnionej przez model: R^2 Coxa i Snella 0,15; R^2 Negelkerkego 0,30

* Iloraz szans pokazuje, jak zmienia się szansa danego zdarzenia, tj. stosunek prawdopodobieństwa, że jakieś zdarzenie wystąpi, do prawdopodobieństwa, że nie wystąpi

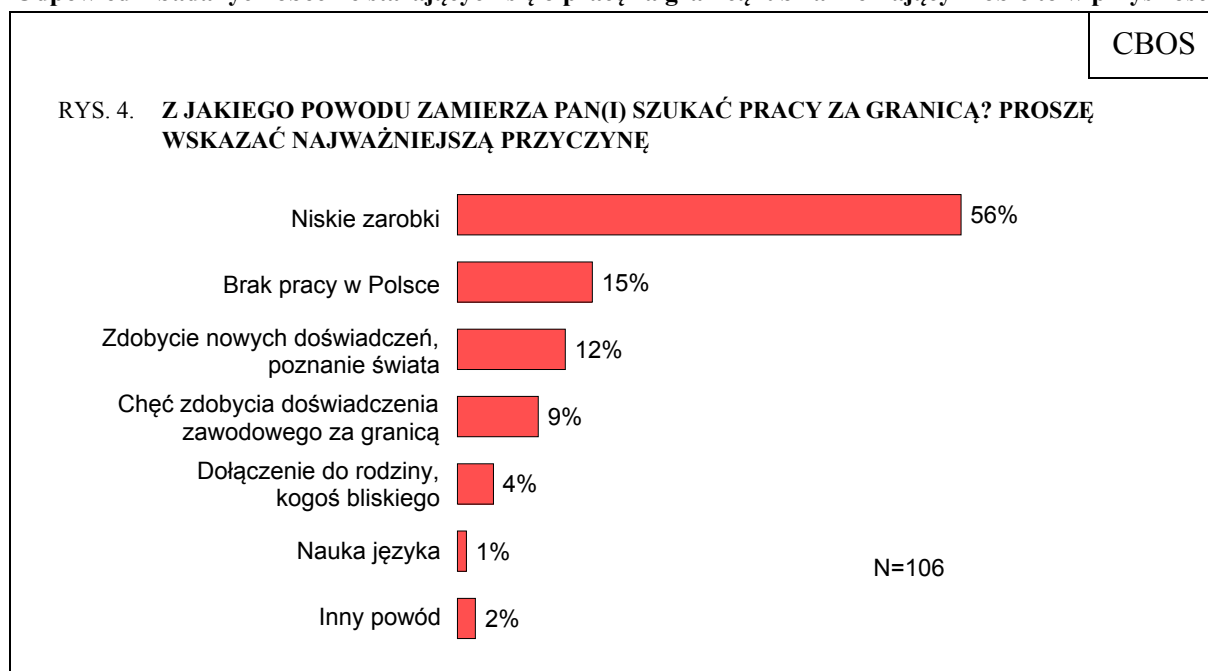
** Przy zmiennych jakościowych iloraz szans jest wyrażony w stosunku do jakiejś kategorii określanej jako kategoria referencyjna

*** Statystycznie nieistotne przy kryterium $p < 0,05$

MOTYWACJE DO WYJAZDU

Badani deklarujący gotowość do poszukiwania pracy za granicą zostali zapytani o motywy swojego zainteresowania pracą poza krajem. Większość z nich (56%) stwierdziła, że najważniejszym powodem są niskie zarobki w Polsce. Znacznie rzadziej zainteresowanie pracą za granicą było uzasadniane brakiem pracy (15%). Co ósmy ankietowany zdecydowany na poszukiwanie pracy za granicą (12%) jest zainteresowany przede wszystkim zdobywaniem nowych doświadczeń i poznawaniem świata. Natomiast co jedenasty chce za granicą zdobyć doświadczenie zawodowe (9%). Nieliczni plany wyjazdowe uzasadniali chęcią dołączenia do członka rodziny lub kogoś bliskiego (4%) albo zamiarem dokończenia się w zakresie języka obcego (1%).

Odpowiedzi badanych obecnie starających się o pracę za granicą lub zamierzających zrobić to w przyszłości

Motywacje do poszukiwania pracy za granicą wśród mieszkańców mniejszych i większych miejscowości nieco się od siebie różnią. Co prawda, zarówno w przypadku jednych, jak i drugich najczęściej czynnikiem motywującym do wyjazdu jest przekonanie o niskich zarobkach w kraju, jednak już bezrobocie to ważny powód dla co piątego mieszkańca wsi i małego miasta (21%), ale tylko dla co czternastego mieszkańca miasta liczącego powyżej 20 tys. mieszkańców (7%). Mieszkańcy większych miejscowości niemal

dwukrotnie częściej wskazują na większe możliwości samorealizacji – poznawania świata (16% wobec 9%) i zdobywania doświadczenia zawodowego za granicą (13% wobec 6%).

Tabela 8

Z jakiego powodu zamierza Pan(i) szukać pracy za granicą? Proszę wskazać najważniejszą przyczynę.	Odsetki badanych obecnie starających się o pracę za granicą lub zamierzający zrobić to w przyszłości mieszkających:	
	na wsi lub w małym mieście N=56	w mieście powyżej 20 tys. mieszkańców N=50
Niskie zarobki	56	56
Brak pracy w Polsce	21	7
Zdobycie nowych doświadczeń, poznanie świata	9	16
Chęć zdobycia doświadczenia zawodowego za granicą	6	13
Dołączenie do rodziny, kogoś bliskiego	3	6
Nauka języka	3	0
Inny powód	2	2

Nadal bardzo wielu Polaków pracuje za granicą. Znaczna część społeczeństwa jest także zainteresowana, a nawet zdecydowana na poszukiwanie pracy poza krajem. Są to przede wszystkim ludzie młodzi, którzy takie doświadczenia już posiadają lub mają za granicą kogoś bliskiego, co zwiększa ich szanse na realizację takich planów.

Najważniejszym czynnikiem motywującym do poszukiwania pracy poza krajem są niskie zarobki. Płace w Polsce – zarówno nominalne, jak i w przeliczeniu na parytet siły nabywczej – są znacznie niższe niż w krajach tzw. starej Unii Europejskiej⁴. Różnice w zarobkach są tak duże, że przy zachowaniu zasady swobodnego przepływu pracowników w Unii Europejskiej, wysokość płac na długo pozostanie silnym bodźcem do emigracji. Znaczna grupa badanych jest jednak motywowana do poszukiwania pracy za granicą także względami pozaekonomicznymi, a ten typ motywacji może okazać się jeszcze trwalszy.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

⁴ Jodłowska M., *Wynagrodzenia w Polsce na tle Unii Europejskiej w latach 1990–2013*, Dostępne: http://wynagrodzenia.pl/payroll/artukul.php/typ.1/kategoria_glowna.504/wpis.3031

A N E K S

Tabela 1

		Czy w ostatnich 10 latach pracował(a) Pan(i) za granicą lub być może pracuje tam Pan(i) obecnie?		Liczba osób
		Tak, pracował(a)m / obecnie pracuję	Nie	
		%	%	
Ogółem		17	83	1114
Płeć	Mężczyźni	20	80	527
	Kobiety	13	87	587
Wiek	18–24 lata	16	84	114
	25–34	30	70	212
	35–44	21	79	202
	45–54	17	83	164
	55–64	12	88	197
	65 lat i więcej	4	96	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	82	444
	Miasto do 19 999	18	82	166
	20 000 – 99 999	15	85	206
	100 000 – 499 999	11	89	178
	500 000 i więcej mieszk.	18	82	120
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	13	87	228
	Zasadnicze zawodowe	20	80	273
	Średnie	17	83	337
	Wyższe	16	84	277
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	21	79	107
	Średni personel, technicy	24	76	45
	Pracownicy adm.-biurowi	12	88	73
	Pracownicy usług	16	84	72
	Robotnicy wykwalifikowani	30	70	111
	Robotnicy niewykwalifik.	32	68	42
	Rolnicy	26	74	60
	Pracujący na własny rach.	19	81	60
	Bezrobotni	30	70	54
	Emeryci	5	95	263
	Renciści	9	91	88
	Uczniowie i studenci	10	90	60
	Gospodynie domowe i inni	15	85	80
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	17	83
spółce właścicieli prywatnych i państwa		25	75	102
sekt. prywat. poza rolnict.		23	77	270
prywatnym gosp. rolnym		26	74	62
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	20	80	158
	Od 650 do 999 zł	17	83	134
	Od 1000 do 1399 zł	19	81	183
	Od 1400 zł do 1999 zł	15	85	158
	2000 zł i więcej	17	83	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	82	107
	Średnie	16	84	445
	Dobre	17	83	562
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	9	91	59
	Raz w tygodniu	13	87	473
	1–2 razy w miesiącu	23	77	173
	Kilka razy w roku	18	82	271
	W ogóle nie uczestniczy	23	77	132
Poglądy polityczne	Lewica	20	80	161
	Centrum	18	82	345
	Prawica	14	86	333
	Trudno powiedzieć	16	84	275

Tabela 2

		Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?				Liczba osób
		Tak, jestem zainteresowany(a) i staram się / będę się starał / obecnie pracuję	Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym propozycję, ale nie szukam	Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		10	9	80	1	1113
Płeć	Mężczyźni	13	12	74	1	526
	Kobiety	7	6	85	1	587
Wiek	18–24 lata	32	19	47	3	114
	25–34	14	14	71	1	212
	35–44	11	11	77	1	202
	45–54	10	9	81	0	163
	55–64	4	4	92	0	197
	65 lat i więcej	1	1	98	0	225
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	7	81	1	443
	Miasto do 19 999	6	7	86	1	166
	20 000 – 99 999	9	10	81	0	206
	100 000 – 499 999	9	14	77	0	178
	500 000 i więcej mieszk.	14	9	73	3	120
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	11	2	87	0	228
	Zasadnicze zawodowe	11	10	79	1	272
	Średnie	11	10	77	1	337
	Wyższe	7	11	80	1	277
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	13	79	0	107
	Średni personel, technicy	17	16	65	2	45
	Pracownicy adm.-biurowi	7	13	79	1	73
	Pracownicy usług	11	10	79	0	71
	Robotnicy wykwalifikowani	14	14	71	1	111
	Robotnicy niewykwalifik.	19	6	75	0	42
	Rolnicy	21	7	72	0	60
	Pracujący na własny rach.	8	11	81	0	60
	Bezrobotni	26	15	57	2	54
	Emeryci	1	1	97	0	263
	Renciści	0	1	96	3	88
	Uczniowie i studenci	34	21	41	5	60
	Gospodynie domowe i inni	5	9	86	0	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	7	10	82	1	147
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	16	9	73	2	101
	sekt. pryw. poza rolnict.	13	14	73	1	270
	prywatnym gosp. rolnym	20	9	72	0	62
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	9	79	0	158
	Od 650 do 999 zł	13	11	75	2	134
	Od 1000 do 1399 zł	6	9	85	0	183
	Od 1400 zł do 1999 zł	9	7	83	1	157
	2000 zł i więcej	11	10	80	0	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	6	79	0	107
	Średnie	9	8	82	1	445
	Dobre	10	10	79	1	561
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	7	89	0	59
	Raz w tygodniu	9	7	84	1	473
	1–2 razy w miesiącu	11	9	78	2	173
	Kilka razy w roku	11	12	76	1	270
	W ogóle nie uczestniczy	15	9	76	0	132
Poglądy polityczne	Lewica	13	11	75	1	161
	Centrum	10	9	80	1	344
	Prawica	8	6	86	0	333
	Trudno powiedzieć	11	10	77	1	275

Tabela 3

		Czy za granicą pracuje ktoś inny z Pana(i) gospodarstwa domowego?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		13	87	1112
Płeć	Mężczyźni	13	87	527
	Kobiety	13	87	585
Wiek	18–24 lata	23	77	114
	25–34	14	86	212
	35–44	9	91	202
	45–54	16	84	164
	55–64	12	88	195
	65 lat i więcej	9	91	224
Miejsce zamieszkania	Wieś	19	81	442
	Miasto do 19 999	14	86	166
	20 000 – 99 999	7	93	205
	100 000 – 499 999	8	92	178
	500 000 i więcej mieszk.	7	93	120
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	15	85	225
	Zasadnicze zawodowe	14	86	273
	Średnie	16	84	337
	Wyższe	6	94	277
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	96	107
	Średni personel, technicy	13	87	45
	Pracownicy adm.-biurowi	14	86	73
	Pracownicy usług	11	89	72
	Robotnicy wykwalifikowani	12	88	111
	Robotnicy niewykwalifik.	21	79	42
	Rolnicy	21	79	60
	Pracujący na własny rach.	13	87	60
	Bezrobotni	25	75	54
	Emeryci	9	91	260
	Renciści	14	86	88
	Uczniowie i studenci	19	81	60
	Gospodynie domowe i inni	16	84	80
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	6	94
spółce właścicieli prywatnych i państwa		11	89	102
sekt. prywat. poza rolnict.		14	86	270
prywatnym gosp. rolnym		22	78	62
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	17	83	158
	Od 650 do 999 zł	18	82	133
	Od 1000 do 1399 zł	13	87	183
	Od 1400 zł do 1999 zł	9	91	157
	2000 zł i więcej	9	91	206
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	86	107
	Średnie	15	85	444
	Dobre	12	88	561
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	16	84	59
	Raz w tygodniu	14	86	473
	1–2 razy w miesiącu	13	87	173
	Kilka razy w roku	9	91	270
	W ogóle nie uczestniczy	16	84	131
Poglądy polityczne	Lewica	15	85	161
	Centrum	12	88	345
	Prawica	13	87	331
	Trudno powiedzieć	13	87	275